

UNE-MATI UUED KIIKSULOOD

Heiki Vilep

Heiki Vilep

UNE-MATI UUED KIIKSULOOD

Autoriõigus teosele © Heiki Vilep
www.vilep.ee

ISBN:

Toimetas Maarja Valk
Kujundas Heiki Vilep
Küljendas Margus Nõmm
Kirjastas Jutupesa
Trükkis Greif

Kuldkalake

Une-Mati säras nagu pühademuna.

„Täna jutustan sulle tõestisündinud loo! See kõik juhtus minu endaga, ausõna.”

Aaron sättis end mõnusalt kuulama ja Une-Mati alustas:

„Ühel unisel hommikul, kui pilved olid roosad ja järv salapäraselt vaikne, otsustasin minna kalale.

Ma viskasin õnge vette ja mõtlesin:

„Oleks tore, kui kalad räägiksid. Või vähemalt tantsiksid ja laulaksid.”

Ja mis sa kostad – õnge otsa jäigi kuldne kala, kes ei tantsinud ega laulnud, vaid ütles hoopis:

„Kolm soovi, palun! Ja ilma naljata!”

Kratsisin lõuga ja pomisesin:

„Olgu siis. Esiteks soovin, et mitte kellelgi mitte kunagi raha otsa ei saaks.”

Kuldkala mõtles, vingerdas ja mõtles veel natuke. Oligi tehtud. Mu taskud täitusid rahaga, paat vajus rahakoorma all sügavamale vette ja isegi aerudest hakkas kuldmünne pudenema.

„Oota teise sooviga,” ütlesin, „ma lähen vaatan, kas inimesed on ikka rahaga rahul.”

Ja ma läksin. Rändasin mööda maailma, üle mägede ja orgude, mööda linnu ja külasid, käisin poodides ja laatadel. Kõik olid püstirikkad. Nii rikkad, et isegi koerad kandsid kullatud kaelarihmasid ja kartulid maksid miljon eurot kilo.

Mitte keegi ei tahtnud enam tööd teha. Tehased ja vabrikud jäid seisma, tootmine suri välja. Toitu ei tulnud juurde ja rahvas nälgis. Inimesed istusid oma rahahunnikute otsas ja närisid vanu tšekke. Ja kui öeldakse, et raha ei haise, siis ärge uskuge! Keldrites, pööningutel, voodialustes ja sokisahtlites – kõikjal kopitas ja hallitas mõttetut raha.

Lõpuks kattuski terve maakera prahi ja rahaga. Mitte keegi ei jõudnud ega tahtnud enam seda laga koristada.

Isegi tulnukad vaatasid kosmosest ja ütlesid:

„Oi-oi, see planeet on küll elamiseks kõlbmatu. Pöörame otsa ringi!”

Siis tekkis rikkusevastane liikumine. Inimesed kandsid loosungeid: „Raha haiseb!” ja „Mündid ei maitse hästi!”

Mina asusin liikumise etteotsa ja pidasin kihutus-kõnesid, kus ma karjusin:

„Raha on saatanast! Rikkus on saatanast!”

Lõpuks tõmbas keegi meeleheites ühe suure rahamae otsas tikku. Maakera põles paljaks nagu sära-küünal. Jäi ainult lõputu vesi ja põlenud maa.

Siis läksin ma tagasi järve äärde ja hõikasin:

„Kuldkala! Soovin, et sa teeksid minu esimese soovi olematuks!”

Kala ei mõelnud kaua, lõi sabaga vastu vett ja maailm oli taas endine.

Raha tuli ja läks, inimesed töötasid ja unistasid, ja isegi tulnukad tulid tagasi, et vaadata, kas planeet väärrib vallutamist.

„Kolmas soov,” ütlesin kalale, „on selline, et kuldkalad ei täidaks enam kunagi ühtegi soovi.”

Püüdsin kala uuesti kinni ja keetsin temast maitsva kalasupi. Lisasin mõnuga soola, pipart ja tilli. Supp söödud, suikusin magusasse unne. Unes tuli kuldkala tagasi, tantsis ja laulis:

„Soovide maailm on nagu supp – kui üle keedad, kõrbeeb põhja!”

„Mina küll poleks kala ära söönud,” arvas Aaron.

„On ju igasugu teisi häid soove, mida soovida.”

Une-Mati aga oli vahepeal magama jäänud ja nii ei saanudki ta teada, milliseid soove oleks Aaron soovinud.

RAHA
HAISEB!

MÜNDID
EI MAITSE
HÄSTI!

1 kartul =
1.000.000€

Aja pood

Une-Mati sirutas ja haigutas nii valjult, et Aaroni ema tuli ehmunult uksele vaatama.

„Täna jutustan sulle loo sellest, kuidas ma tegin maailma kõige targema ostu,” ütles ta tähtsalt.

Aaron kergitas kulmu.

„Ma ostsin aega. Just!” ütles Une-Mati. „Ja päästsin ka seekord möödaminnes maailma.”

„Aega ei saa ju osta,” arvas Aaron.

Une-Mati muigas.

„Arvad, et ei saa? Kuula siis!”

Ta vaatas lakke ja alustas:

„Ühel päeval oli mul väga kiire. Nii kiire, et ma ei jõudnud isegi mõelda, kui kiire mul on. Kusagile tõtates keerasingi kogemata valesse tänavasse. See oli kitsas ja kummaline tänav. Seal ei olnud ühtegi autot. Aga majaseintel rippusid kellad. Suured kellad, väikesed kellad, pommidega ja patareidega – igasugused.

Üks suur kell käis miskipärast tagurpidi. Ja ühest pommidega kellast rippus välja kägu. Oli vist vaeseke magama jäänud.

Tänavala lõpus oli pood. Selline viltuse uksega keldripood, millel oli silt:

„AJA POOD” ja allpool väiksemas kirjas: „SOODUSHINNAD!”

Astusin sisse.

Poes oli väga vaikne ja lõhnas pisut hallituse järele. Leti taga seisis kiilakas vanamees. Ta ei liigutanud peaaegu üldse. Ainult tema parem külm liikus aeglaselt üles-alla ja vasak suunurk tõmbles pisut.

„Mida te müüte?” küsisin.

„Aega,” vastas müüja.

„Palju maksab?” uurisin.

„Sõltub,” vastas müüja. „Kas tahad vaba aega, kiirustavat aega või venivat aega?”

Ma mõtlesin natuke.

„Tahan nii palju aega, et mul poleks enam kunagi kiire.”

Müüja noogutas aeglaselt. Kuidagi liiga aeglaselt.

„Väga populaarne valik!” Ta naeratas poole suuga ja ulatas väikese klaaspurgi. Seal sees oli midagi läbi paistvat, mis liikus nagu paks siirup.

„Võta see,” ütles müüja.

„Ja mis see maksab?” küsisin.

„Mitte midagi,” ütles müüja. „Veniv aeg on tasuta.”

Ma ei saanud täpselt aru, aga mul oli kiire. Ma ei ha-

kanud vaidlema, võtsin purgi ja läksin.

Istusin pargipingile, uurisin purki ja otsustasin lõpuks avada.

Niikui olin purgi avanud... aeglustus kõik.

Tuul liikus aeglaselt, pilved venisid nagu näts. Üks lind lehvitas tiibu nii aeglaselt, et ma imestasin, kuidas ta alla ei kuku.

„Ohhoo,” mõtlesin, „nüüd on mul aega küll!”

Alguses oli elu väga mõnus. Ma ei jäänud kuhugi hiljaks, ma ei pidanud kiirustama. Ja kui tahtsin, võisin lihtsalt mitte midagi teha.

Ja ma teingi mitte midagi. Natuke. Siis veel natuke. Siis juba päris palju. Hästi palju mitte midagi.

Varsti märkasin midagi kummalist. Teised inimesed hakkasid ka aeglasemaks muutuma.

„Ma tulen kohe,” ütles üks mees. Ja tuli kolme päeva pärast.

„Ma teen selle töö ära,” ütles teine. Ja alustas järgmisel nädalal.

Toidupoes mõtles müüja hästi kaua, kas tal paluti leib viilutada või mitte. Ja leib läks vahepeal kõvaks.

Koolis ütles õpetaja:

„Täna me alustame uut teemat...” Ja jäi mõtlema. Ja mõtles. Ja mõtles. Ja teemat ei tulnudki.

„See oli vist... mis teema see nüüd oligi?”

Mitte keegi ei lõpetanud enam midagi. Kõik arvasid, et küll jõuab. „Varsti, ükskord, millalgi...”

Kalendris polnud enam esmaspäevi ega reedeid. Kõik päevad olid lihtsalt „millalgi”.

Alguses tundus see naljakas. Siis veidi tüütu. Ja lõpuks tundus juba päris kurb.

Avastasin, et ma ei tee enam midagi lõpuni. Alustasin joonistust – ei lõpetanud. Alustasin raamatu lugemist – ei lõpetanud. Varsti ei lõpetanud isegi mõtlemist. Mõte algas ja jäi pooleli. Järgmine ka. Ja varsti ei olnud enam ühtegi tervet mõtet.”

„Mul on ju aega küll,” ütlesin ma endale.

Lõpuks ei olnud mul enam tahtmist midagi teha.

Siis sain ma aru. Kui miski ei saa kunagi otsa, siis pole tal ka erilist väärtust.

Tormasin tagasi kõrvaltänavasse, kus asus Aja pood. Pood oli alles. Müüjagi oli alles ja seisis ikka leti taga. Tundus, et ta polnud vahepeal üldse liikunudki.

„Tahaksin oma ostu tagastada!” ütlesin.

Müüja noogutas väga aeglaselt.

„Sa ei ole esimene.”

„Võtke see purk tagasi,” palusin. „Ma tahan, et asjad jälle lõppeksid.”

Müüja võttis purgi, keeras kaane kolm korda lahti, siis jälle kinni ja ennäe – kõik oligi tagasi nagu enne.

AJA POOD

Kellad hakkasid kiiremini käima ja inimesedki liikusid vanamoodi.

Keegi hõikas kellelegi: „Mul on kiire!” ja see kõlas täiesti mõistlikult.

Ohkasin rahulolevalt.

„Küll on ikka hea, kui on vahel natuke kiire ka.”

Ja see tundus üllatavalt hea.”

„Mina oleksin ostnud ainult ühe vaba päeva,” ütles Aaron. „Sa läksid lihtsalt natuke ahneks.”

Une-Mati noogutas vaikselt. „Jah, läksin küll. Aga aeg on ju üks maru kallis kaup,”

„Miks?” küsis Aaron.

„Sest aega ei saa kunagi tagasi. Ja kui sa arvad, et sul on lõputult aega, siis kaob tal väärtus.”

Seda öelnud, jäi Une-Mati magama.

Aaron vaatas voodi alla. Seal ei olnud ühtegi purki.

Seinakella ühtlane tiksumine uinutas lõpuks ka Aaroni. Korraks tundus talle, et keegi sosistab kaugeusest:

„Ära raiska aega... Ära raiska... Ära raiska...”

Nähtamatu mees

„Kas te näete mind?” küsis Une-Mati.

„Mina ei näe,” muigas kratt Karla ja pigistas silmad kinni.

„Miks me ei peaks sind nägema?” küsis Aaron.

„Sest võib-olla olen mina ka nähtamatu,” põhjendas Une-Mati.

„Miks nähtamatu?” uuris Aaron.

„Vaadake,” seletas Une-Mati, „üks mu tuttav mees, kelle nimi oli Heiki, muutus nähtamatuks.

„Mismoodi?” küsisid Karla ja Aaron peaaegu korraga.

„Ta ei saanud algul ise ka aru. Lihtsalt pani tähele, et möödakäijad ei vaadanud enam üldse tema poolegi. Muidu mõnikord ikka juhtus, et vähemalt mõni uudishimulik mutike pööras pead ja uuris tema kuulunud jalanõusid või lihtsalt vaatas järele. Nüüd seda enam ei juhtunud. Üldse, saate aru? Mitte kordagi.

Heiki hakkas tõsiselt muretsema, kui juba mõned tuttavadki temast enam välja ei teinud. Algul mõned, aga aja möödudes lisandus neid aina rohkem.”

„Noh, vahel lähevadki inimesed uhkeks. See pole mingi ime,” arvas Karla.

„Ja mõned jäävadki vananedes pimedamaks,” lisas Aaron. „Nad lihtsalt ei tunne sind enam ära.”

„Jah,” jätkas Une-Mati, „ka Heiki arvas esialgu nii. Siis aga hakkas toimuma hoopis veidraid asju.”

Aaron ja Karla hakkasid nihelema.

„Noh?” nõudis Aaron.

„Ära venita!” nõudis Karla.

„Heiki hakkas inimestega kokku põrkama. Möödikäijad justkui poleks teda üldse näinud. Kui Heiki oma naisele sellest rääkis, teadis naine kohe:

„Sa oled lihtsalt nii mõttetu mees, et keegi ei pane sind enam tähele!”

„Noh, see et tähele ei pane, sellest saan ma aru. Aga minu arust ei näe nad mind absoluutselt.”

„Noh, siis oled sa absoluutselt mõttetu mees,” arvas naine.

Heiki oli väga kurb ja läks välja värske õhu kätte jalutama. Kui ta tahtis siseneda kaubanduskeskuse laiast iseavanevast uksest, põrkas ta valusalt vastu ust.

Uks ei avanenud tema ees. Sisse sai ta ühele kenale naisterahvale järgnedes.

See on juba liig, mõtles Heiki ja otsustas koju tagasi

minna. Kui ta oli kokku põrkunud vähemalt kümne inimesega, õnnestus tal siiski kuidagi kaubanduskeskusest välja pääseda. Üle tee seisis tema buss ja ta kiirendas sammu. Täpselt tema nina ees sulgusid bussi ukсед ja nii kõmpiski ta mornilt jala koju.

Naine pööras ukسلuku klõpsatuse peale pead ja oli kaunis ehmunud näoga.

„Kuule, sind pole tõesti enam üldse näha!”

Heiki kiirustas vannituppa ja vaatas peeglisse. Peegelpilti ei olnud!”

Une-Mati pidas siin väikese pausi ja pani tähele, et Aaron ja Karla olid sügavalt mõttesse vajunud.

„Millest te mõtlete?” küsis Une-Mati.

„Mõtlen, et kui see oleks minuga juhtunud, siis mina küll ei teaks, kuidas tagasi nähtavaks saada,” vastas Aaron.

„Mina ka ei tea,” nõustus Karla.

„Heiki ei teadnud samuti,” ohkas Une-Mati. „Aga siis tuli tema juurde väike tütar Liisu, kes sikutas teda käest ja küsis:

„Issi, kas sa räägid mulle täna ühe unejutu?”

„Kas sa näed mind, tütreke?” oli Heiki üllatunud.

„Ikka näen! Miks ma siis ei näe?” imestas Liisu issi küsimuse üle.

Siis tuli Heikile meelde, et ta pole enam ammu ühtegi unejuttu välja mõelnud. Nii rääkiski ta Liisule loo nähtamatust mehest. Liisule meeldis lugu väga ja ta tegi enne uinumist issile kõva kalli.

Kui tütar oli magama jäänud, läks Heiki vannituppa ja oh imet – peeglist naeratas vastu tuttav nägu.

„Päris hea lugu oli!” ütles naine, kui Heiki suurde tuppa tugitooli istus. „Ma kuulasin ka. Sinust on ikka mõnikord kasu ka!”

„Kas sa näed mind jälle?” küsis Heiki.

„Vägagi hästi,” vastas naine ja naeratas.

„Selline lugu,” lõpetas Une-Mati jutustamise ja viskas end selili.

„Kas siis selleks, et mitte nähtamatuks muutuda, peab kogu aeg midagi kasulikku tegema või kellelegi kasulik olema?” küsis Aaron pärast pikka vaikust.

„Ma arvan, et kogu aeg ei pea,” arvas Une-Mati. „Vahepeal võib ikka puhata ka.”

„Appi, ma muutun varsti nähtamatuks!” hädaldas kratt Karla. „Ma pole enam ammu ühtegi nõmedat unenägu varastanud. Nii, Aaron! Täna toon sulle kindlasti ühe!”

Aaron aga keeras külge ja nohises rahulikult magada. Tal ei olnud enam kaua ühtegi normaalset unenägu olnud ja ta oli sellega harjunud.

Sisukord

1. Nupp
2. Kratt Karla korraldab segaduse
3. Sassis muinasjutud
4. Kuldkalake
5. Ajalehepoisist miljonäriks
6. Aja pood
7. Vahuri jutud
8. Kadunud hääl
9. Nähtamatu mees
10. Jõuluvana

